

Werkvelden

Hieronder volgen omschrijvingen van werkvelden van psychodiagnostisch werkenden (PDW'ers).

Ziekenhuispsychologie

In de somatische gezondheidszorg ligt bij de afdeling medische psychologie enerzijds de nadruk op het omgaan met chronische of ernstige ziekten, methoden om de pijnbeleving te beïnvloeden en de invloed van medicatie op gedrag. Anderzijds is aandacht voor de relatie tussen spanning en lichamelijke verschijnselen, het functioneren van de hersenen en de invloed hiervan op gedrag en emoties, psychologische factoren die bestaande lichamelijke klachten in stand houden. Alle medisch specialisten kunnen doorverwijzen, enkele voorbeelden van specialismen zijn: neurologie, kindergeneeskunde, interne geneeskunde, cardiologie, psychiatrie. Er is nauw overleg tussen medisch psychologen en medisch specialisten.

PDW' er in het ziekenhuis

De psychologisch medewerker of psychodiagnostisch medewerker voert (deel)taken uit met inhoudelijke aansturing van een BIG-geregistreerde psycholoog (Klinisch- of GZ-psycholoog).

Voorbeelden van taken

- testonderzoek (samenstellen testbatterij, gestandaardiseerde afname, scoring, interpretatie, observatie en verslaglegging met deelconclusies)
- daaruit voortvloeiende taken zoals actualisering van het testmateriaal.
- in sommige gevallen: uitvoeren van voorlichtingsactiviteiten (psycho-educatie)
- in sommige gevallen: trainingen gericht op bepaalde patiëntencategorieën, zoals geheugenstrategietraining, relaxatietraining.
- in sommige gevallen: uitvoeren van (deel-)behandelingen, individueel en in groepsverband

Aandachtsgebieden waarbij de PDW' er een rol heeft of kan hebben

- Objectivering van cognitieve klachten, bijvoorbeeld bij cognitieve achteruitgang of na hersenletsel/ hersentumoren (neuropsychologie)
- Persoonlijkheidsproblematiek die lichamelijke klachten mogelijk in stand houdt
- Verwerking van en aanpassing aan (chronische) ziekte of ingrijpende gebeurtenissen
- Angst en spanning na doorgemaakt trauma of acute aandoening (zoals hartinfarct)
- Stemmingsproblematiek
- Lichamelijk onvoldoende verklaarde klachten
- Ontwikkelingsstoornissen bij kinderen
- Chronische pijn
- Chronische vermoeidheid
- Klachten bij burn-out

Revalidatie

Revalidatiepsychologie kan omschreven worden al toegepaste klinische psychologie binnen de revalidatiegeneeskunde. In tegenstelling tot andere specialismen richt de revalidatiegeneeskunde zich niet primair op de ziekte zelf maar op de gevolgen ervan voor het functioneren van de persoon. Het gaat om mensen die door geboortecomplicaties of door een ziekte of ongeval op latere leeftijd lichamelijk letsel hebben opgelopen. De psychische

consequenties van dit letsel bepalen in hoge mate het resultaat van de revalidatie. De vaststelling en beïnvloeding van deze consequenties zijn daarom belangrijke onderdelen van het revalidatieproces en bij de uitvoering ervan wordt gebruik gemaakt van meerdere kennisgebieden binnen de psychologie zoals de cognitieve psychologie, de ontwikkelingspsychologie, de leerpsychologie en de neuropsychologie. (bron: 'Handboek Revalidatiepsychologie', redactie: C. van Heugten, M. Post, S. Rasquin en P. Smits)

PDW' er in het revalidatiecentrum

De psychologisch medewerker of psychodiagnostisch medewerker voert (deel)taken uit met inhoudelijke aansturing van een BIG-geregistreeerde psycholoog (Klinisch- of GZ-psycholoog).

Voorbeelden van zulke taken:

- testonderzoek (samenstellen testbatterij, gestandaardiseerde afname, scoring, interpretatie, observatie en verslaglegging met deelconclusies)
- daaruit voortvloeiende taken zoals actualisering van het testmateriaal.
- terugkoppeling neuropsychologisch onderzoek naar patiënt
- uitvoeren van voorlichtingsactiviteiten (psycho-educatie)
- cognitieve training geven
- geven van gestandaardiseerde behandelprogramma's/modules

Ziektebeelden binnen de revalidatie

- Cerebrovasculair accident
- Traumatisch hersenletsel
- Hypoxisch hersenletsel na een hartstilstand
- Hersentumoren
- Multipele Sclerose
- Ziekte van Parkinson
- Cerebrale Parese
- Dwarslaesie
- Neuromusculaire aandoeningen (onder andere ALS)
- Amputaties
- Oncologie
- Hartaandoeningen
- Longaandoeningen
- Somatisch onvoldoende verklaarde lichamelijke klachten
- Chronische pijn
- Chronisch vermoeidheidssyndroom
- Cogniforme stoornissen

(Speciaal) Onderwijs

Diagnostiek in het (speciaal)onderwijs is vooral gericht op het in kaart brengen van een gewenst zorg- en onderwijsbehoefte en het hulpverleningsaanbod. In het verleden was psychologisch onderzoek gericht op het onderkennen en classificeren (met de nadruk op stoornissen en beperkingen van het kind). Met de komst van Passend Onderwijs (augustus 2014), is het niet meer de vraag of een leerling aan bepaalde criteria voldoet, maar dient zijn/haar gewenste onderwijs- en zorgbehoefte centraal te staan. Naast stoornissen en beperkingen worden ook positieve en protectieve factoren in kaart worden gebracht. Handelingsgerichte diagnostiek (HGD) beantwoordt niet alleen de vraag 'wat heeft dit kind?' maar ook de vraag 'wat heeft dit kind nodig?' Daarbij wordt niet alleen naar de leerling gekeken, maar ook naar relevante factoren in de directe omgeving die van invloed (kunnen) zijn op het functioneren en welbevinden van het kind. Kinderen gaan, als het kan, naar het regulier onderwijs. Zo worden ze zo goed mogelijk voorbereid op een vervolgopleiding en op

een plek in de samenleving. Het speciaal onderwijs blijft bestaan voor kinderen die daar het best op hun plek zijn.

PDW'er in het (speciaal)onderwijs

Het doel van de psychologisch pedagogisch medewerker (PDW'er) is om door middel van psychodiagnostisch onderzoek een bijdrage te leveren aan de verheldering van problemen of probleemgedrag van leerlingen en te komen tot een behandelingsadvies, in samenwerking met orthopedagoog /psycholoog. Binnen het reguliere onderwijs is het aanvragen van indicaties (LWOO) ook een belangrijk onderdeel.

Voorbeelden van taken

- Het maken van een jaarplanning van de af te nemen onderzoeken op diverse werklocaties
- Het verzamelen, beheren en archiveren van relevante gegevens van de leerling bij ouders/verzorgers en voorliggende voorzieningen
- Het doen van een voorstel aan de orthopedagoog/psycholoog
- Observeren van leerling in klas (o.a. werkhouding en taakgedrag)
- Het afnemen van (individueel/groepsgewijs) psychologisch en didactisch onderzoek (gestandaardiseerde afname, scoring, interpretatie, observatie en verslaglegging met deelconclusies)
- Het evalueren en bespreken van de onderzoeksgegevens met de gedragswetenschapper en ouders/verzorgers en leerling.
- Actualisering van het testmateriaal
- Het coördineren en aanvragen van de indicaties en arrangementen bij het samenwerkingsverbanden (SWV).

Leer- en gedragsproblemen binnen het (speciaal) onderwijs

- AD(H)D
- Autisme
- NLD
- Capaciteitenonderzoek
- Dyslexie en dyscalculie
- Internaliserende problematiek zoals angstproblemen (faalangst, sociale angst) en depressiviteit
- Externaliserende problematiek zoals Oppositioneel Defiant Disorder (ODD).
- Motivatie
- Taakgerichtheid, werktempo, geheugen
- Interactioneel gedrag van leerling ten aanzien van medeleerlingen en leerkrachten

VVT (Verpleeg- en Verzorgingshuizen en Thuiszorg)

Psychologen in verpleeghuizen zijn vooral werkzaam op afdelingen voor psychogeriatric, somatiek en de geriatrische revalidatie. Psychologen hebben hierbij een groot aandeel in het opstellen van revalidatieprogramma's.

Psychologisch onderzoek, diagnostiek en indicatiestelling

Diagnostiek en indicatiestelling behoren tot de kerntaken van de psychologie in de verpleeghuiszorg. Wat is er met de cliënt aan de hand en welke interventie of behandeling past daarbij. Dit is niet alleen van belang bij de opname van een cliënt, maar ook als zich in het zorgproces nieuwe vragen voordoen, bijvoorbeeld op het gebied van onbegrepen gedrag.

Veel voorkomende vraagstellingen voor diagnostiek in de verpleeghuiszorg zijn:

- Cognitieve beperkingen, bijvoorbeeld ernst en aard van dementie, neuropsychologische functiestoornissen, gevolgen van een CVA voor het cognitief functioneren
- Psychologische stoornissen zoals angst, depressie of persoonlijkheidsproblematiek
- Onbegrepen gedrag en sociaal functioneren van de cliënt
- Advies met betrekking tot plaatsing en overplaatsing
- Bij geriatrische revalidatiezorg: in kaart brengen van factoren die revalidatie in de weg kunnen staan.

PDW' er in verpleeg- en verzorgingshuizen- voorbeelden van taken

- De psychodiagnostisch medewerker voert zo nodig introductiegesprekken met de cliënten en geeft uitleg over de uit te voeren psychodiagnostische onderzoeken.
- Voert de – op aangeven de ondersteunend behandelaar/ psycholoog geselecteerde psychodiagnostische onderzoeken conform protocol uit bij de cliënten door middel van tests en/ observaties en legt de onderzoeksresultaten vast.
- Verwerkt de onderzoeksresultaten en legt deze vast in rapportages.
- Bespreekt de onderzoeksresultaten met de ondersteunend behandelaar/ psycholoog en meldt zo nodig op basis van observatie gesignaleerde bijzonderheden.
- Beheert testmaterialen, signaleert de noodzaak van eventuele aanvulling daarvan.
- Beheert de cliëntdossiers betreffende de psychodiagnostische onderzoeksresultaten.
- Verricht de uit de functie voortvloeiende overige (administratieve) werkzaamheden.